

SOKOLIĆ LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ

GODINA XIX

BROJ 3

Sadržaj

1. Ivan Bajželj	49
2. Sokolska Petrova petoletka	50
3. De profundis	52
4. Uskršnja razmatranja	55
5. Heroji duha	56
6. Beleške	56
7. Kako je kolar postao kralj	58
8. Gašper prvič v Ljubljani	60
9. Naši pesnici: Prijatelju Ivanu Bajžlju. — Epilog. — Pozdrav proljeću. — Kralju mučeniku. — Под заставу! — Соколска Петрова петолетка. — Наш сељак. — Prvi dih pomladi. — † Nadučitelju Francu Zamanu. — Naša domovina. — O, siročel! . . . — Nad Tvojim grobom. — Вече на мору. — Месеčina. — Gde ste? — Kakaduj Kokij	68
10. Radovi našeg naraštaja: Prosjak. — Za kralja našeg. — Plava grobница	70
11. Glasnik: IV. smučarske utakmice SSS. — Rumunjski kralj Karol i Soko. — Gnjurac u borbi s oktopodom. — šuma kao gubilište ptica. — Za šalu	72

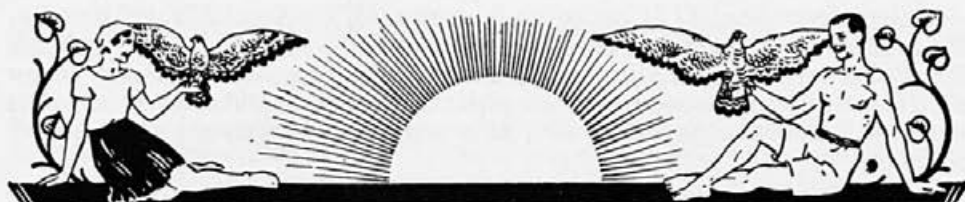
»Sokolić« izlazi na kraju svakoga meseca. Godišnja pretplata Din 20'—, polu-
godišnja Din 10'—, pojedini broj Din 2—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave:
Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6. Telefon br. 2312.
Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih
listova.

Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).

U LJUBLJANI, MART 1937

GODINA XIX ● BROJ 3

Ivan Bajželj

• 8. III. 1877 — † 20. III. 1937

V tej številki Sokolića, na uvodnem mestu, javljamo vsemu sokolskemu naraščaju, bratom in sestram sotrudnikom ter vsem čitateljem Sokolića, da je umrl v noči od 20. na 21. marec brat Ivan Bajželj. Ta tužna vest se je javila vsemu jugoslovenskemu in slovenskemu Sokolstvu že po drugih sokolskih in dnevnih listih. »Sokolić« pa je še posebej dolžan, da se spomni velikega Sokola, kakor je bil brat Ivan Bajželj.

Saj je brat Bajželj celih 11 let neumorno, požrtvovalno in nesebično urejeval Sokolića; od početka t. j. 1919. do 1930. leta, ko je odložil uredništvo, ker je bil imenovan načelnikom Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije in je ta položaj zahteval od njega vseh njegovih moči.

Kdor prelistava letnike Sokolića iz dobe Bajžljevega urejevanja, lahko vidi, kolikšno ljubezen je posvetil brat Bajželj glasilu jugoslov. sokolskega naraščaja; lahko vidi Bajžljeve ogromne sokolske sposobnosti, s katerimi je bogatil sokolski mladinski list, ki mu je bil najbolj pri srcu in za katerega ni poznal ne žrtev ne počitka.

»Sokolić« in z njim jugoslovenski sokolski naraščaj dolguje bratu Bajžlju, v času, ko se za vedno oprošča od njega, iskreno in bratsko zahvalnost. »Sokolić« ohrani njegov spomin na prvem in najčastnejšem mestu.

Brat Ivan Bajželj je bil rojen 8. marca 1877 v Stražišču pri Kranju. Po poklicu je bil srednješolski telovadni učitelj. Sokol je bil od mladih let. Poleg izredne nadarjenosti in zdravih življenjskih pogledov so ga dičile velika izobrazba, pridnost, poštenost, pravicoljubnost — skratka vse one lastnosti v najvišji meri, ki morajo biti svojstvene slehernemu Sokolu.

O njegovem pravem in edino veljavnem razumevanju sokolske ideje naj priča naslednji odlomek njegovih misli, ki jih je priobčil l. 1932. v Sokolskem koledarju:

»Jugoslovensko Sokolstvo številčno lepo napreduje, toda priznajmo si odkrito, da precejšen odstotek novega članstva premalo pozna bistvo sokolske misli in smotre sokolske organizacije. Članstvo, ki ne gre skozi telovadnico, ne more prav in točno poznati notranje moči Sokolstva. Ravno zaradi tega se pojavljajo med njim nedostatki, ki mnogokdaj škodijo organizaciji kot celoti. Zato je dolžnost vsega Sokolstva, da tudi v tej smeri kakovostno izboljša svoje članstvo. Da pa moremo v tem pogledu doseči trajnega uspeha, se poslužujmo v prvi vrsti svoje sokolske književnosti. Dolžnost prosvetarjev bodi, da se s pomočjo sokolskega tiska razširi in poglobi sokolska misel. Naši sokolski listi in naše knjige morajo med narod, da ta spozna smer, naloge in smotre Sokolstva.«

Brat Bajželj, počivaj mirno v domači grudi. »Sokolić« Te ohrani v večnem spominu.

Hajrudin Čurić, Sarajevo:

Sokolska Petrova petoletka

(1936—1941)

Danas, kada je celokupno jugoslovensko Sokolstvo ušlo u novu fazu poznatu pod imenom Sokolska Petrova petoletka (skraćeno: SPP), dužnost nam je da se upoznamo s njom i da, prema svojoj mogućnosti, učinimo nešto što će pospešiti njen razvoj i napredak.

U prvom redu treba da znamo što je Sokolska Petrova petoletka. Sokolska Petrova petoletka je dobrovoljna mobilizacija (prikupljanje) svih sokolskih snaga u vremenu od 6 septembra 1936 do 6 septembra 1941 g. sa željom, da se celokupna životna razina našeg naroda podigne na viši stepen. Naziv »sokolska« nosi zato, jer Sokoli rukovode tim radom. Naziv »Petrova petoletka« nosi zato, jer je spomenuto vreme period od pet godina, koji nas deli do punoletstva Nj. Vel. Kralja Petra II, do časa kada će naš Mladi Kralj stupiti na presto Svoga slavnog Oca. Sokolska Petrova petoletka nije, zapravo, neki novi program sokolskog rada. Ona je više moralni potstrek za izvršenje onoga rada, koji Sokolstvo ima u svom radnom nacrtu. S druge strane, Sokolska Petrova petoletka »treba da raščisti, ujednači i učini jasnim naša sokolska gledišta na sva duhovna, moralna i društvena pitanja sadašnjice«. Put do tih gledišta vodi kroz naše jugoslovensko selo, bez kojega se ne može ni zamisliti sokolski život i rad.

Temelj Sokolske Petrove petoletke je zavetnica sokolskih jedinica. Šta je zavetnica? To je dobrovoljna moralna obaveza pojedinog sokolskog društva ili čete da će u roku od pet godina, za vreme trajanja petoletke, učiniti nešto u granicama svojih mogućnosti. Taj rad znači prosvetno, društveno i gospo-

darsko podizanje našega naroda. N. pr.: izdavanje korisnih knjiga, podizanje sokolskih muzeja, suzbijanje nepismenosti, propaganda protiv alkohola, osnivanje javnih knjižnica, podizanje sokolskih domova, puteva, cesta, javnih zdenaca, seoskih žitnih skladišta, zasađivanje šuma, osnivanje zadruža i t. d. Kao što su sokolski zapt i sokolsko udruženje dobrovoljni tako je i Sokolska Petrova petoletka dobrovoljna. U tome i jest njena moralna vrednost.

Pored zavetnica društava i četa postoje i t. zv. lične zavetnice za sve članstvo. Svaki član (članica) potpisuje zavetnicu u dva jednaka primerka, od kojih jedan ostaje u jedinici, kojoj pripada taj član (članica), a drugi ide župi, kojoj pripada ta sokolska jedinica. Inače, te lične zavetnice su vlasništvo pojedinih sokolskih pripadnika; one im mogu da posluže kao dokaz o sudelovanju u SPP.

Kakve mogu biti obaveze u ličnim zavetnicama? To je široka, slobodna, sokolska volja pojedinaca i pojedinki. Neko se može obavezati da će, za vreme trajanja petoletke, održati izvestan broj predavanja po zabačenim sokolskim jedinicama, da će pomagati siromahe, osnovati pojedine oteke u Sokolu, izdati koju korisnu knjigu, naći pretplatnike na pojedine sokolske listove, da neće piti alkohol, pušiti, lagati, svadati se, da će zasađiti izvestan broj drveća, urediti voćnjak, vrt i t. d.

Ko vodi nadzor nad izvršenjem zavetnica? Nad izvršenjem zavetnica jedinica vodi nadzor naročiti odbor pri pojedinoj sokolskoj župi, a nad izvršenjem ličnih zavetnica — jedinica kojoj pripada odnosni član (članica); nad ovim zavetnicama župa može da vrši samo pokusni nadzor. I jedne i druge zavetnice, što je nesumnjivo važno, leže na svesti odbora pojedinih sokolskih jedinica i pripadnika. Ako ta svest bude u pravom smislu sokolska, onda izvođenje pojedinih obaveza iz zavetnica neće biti dovedeno u pitanje.

Gde je nikla misao o Sokolskoj Petrovoj petoletki? Misao o Sokolskoj Petrovoj petoletki nikla je u Sokolskoj župi Sarajevo. Iz ove bratske župe ta se misao raširila na obližnje župe i na ceo naš Savez. Sokolska župa Sarajevo učinila je prve važne korake u sprovođenju SPP. Ona je do sada učinila ovo: izabrala župski odbor za SPP, stupila u saradnju s mostarskom, cetinjskom i splitskom župom, održala župske sednice za SPP u Mostaru, Sarajevu, Dubrovniku a u martu se održala sednica i na Cetinju, na kojima se pokazalo da su gledišta na SPP u svakom pogledu ista; zatim je štampan veći broj letaka i plakata za propagandu, izrađena je tabela (plan mostarske Sokolske župe) za pregled rada SPP u župi i društvima, organizovan »Petrov dinar« za izvršenje SPP, uveden album SPP u koji će se unositi sve ono što se odnosi na SPP (fotografski snimci i sl.); raspisan je natečaj s nagradom za najbolju dramu, narodnu pesmu, umetničku pesmu i pripovetku, živu sliku i simboličku vežbu — sve u duhu SPP. — 7 marta o. g. priredile su sve jedinice sarajevske Sokolske župe smotre na kojima su se Sokoli i Sokolice upoznali sa značajem SPP. Iz zavetnica jedinica ove župe vidi se, da je SPP potpuno shvaćena, jer jedinice pokazuju puno volje i smisla za njeno izvršenje. Isto tako, SPP našla je velik odjek i u bratskim župama Mostar i Cetinje. U bratskoj mostarskoj Sokolskoj župi naročito se zapaža aktivnost rada na selu. Bratska Sokolska župa Cetinje posadila je do sada 4000 borova u Cetinju, zasađila je Aleksandrov gaj, pokrenula župski časopis i t. d. Rad na sprovođenju SPP oseća se i u ostalim sokolskim župama.

Kakav će biti završetak SPP? Sokolska Petrova petoletka prestaje 6 septembra 1941 g. Toga dana, kada naš Kralj, Nj. Vel. Petar II, stupi na slavni presto Karadorđevića, deseci hiljada Sokola i Sokolice doći će na svesokolski slet u Beograd da se poklone svome Kralju i da mu predaju zlatnu knjigu u kojoj će biti ispisano sve ono šta je pojedina sokolska jedinica uradila za vreme trajanja SPP. A posle toga? Posle nas čeka opet naš sokolski rad za dobro Kralja, naroda i otadžbine.

Braćo i sestre! Iz ovih nekoliko reči mogli ste da razaberete šta je Sokolska Petrova petoletka. Mogli ste da shvatite koliku važnost ima za naš dalji rad.

A sada da se upitamo: šta može učiniti naraštaj za Sokolsku Petrovu petoletku? — Može mnogo. Svaki naraštajac i svaka naraštajka može se obvezati da će pomoći starijeg Sokola i Sokolicu u sprovođenju SPP, može dati svoju sokolsku reč da će sav svoj rad poboljšati: učiniti više dobrih dela nego do sada, pročitati više korisnih knjiga nego do sada, urednije dolaziti na vežbu i na sve sokolske priredbe, naći više pretplatnika za »Sokolić« nego do sada, biti bolji đak u školi, biti marljiviji u svom zanatu i t. d., i t. d. Ako sokolski naraštaj shvati ovako Sokolsku Petrovu petoletku, onda će krenuti napred. Krene li naraštaj napred, krenuće i članstvo. A kad članstvo krene napred, s njim skupa kreće i Sokolstvo. Napredak Sokolstva je napredak naroda. Zato napred! Ne zadovoljimo se nikad onim što smo postigli, već težimo uvek boljem i savršenijem! Neka ceo naš sokolski rad na sprovođenju SPP bude u znaku lozinke: »Pomoću Božjom, za slavu Kralja Aleksandra, za sreću Kralja Petra II, za dobro naroda!«

Braćo i sestre! U naša sokolska srca duboko su prodrle zadnje reči Viteškog Kralja: »Čuvajte mi Jugoslaviju!« Čvrsto zbijeni, bratski povezani, mi Sokoli gledamo vedra čela u budućnost našeg naroda. Jer na poruku Viteškog Kralja: »Čuvajte mi Jugoslaviju!« možemo da odgovorimo: — »Sokolska Petrova petoletka!«

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

De profundis

(Misli o svemu i svačemu.)

1

Ništa nije teže u životu nego što je moći shvatiti i dokučiti suštinu ljudskog bitisanja i smisao postojanja svega što postoji. Nema veće mudrosti od one: **znati živeti i umeti život prihvatiti u pravoj njegovoj svrsi i smislu, primiti ga i koristiti onako kako on to zaslužuje, a ne onako kako bi nama izgledao ugodniji i lepši.** Naša sreća u našim je rukama, naša budućnost u našoj je volji i našem radu — »kako si prostreš, onako ćeš spavati« — kani se svih iluzija o slučaju i determinizaciji života; sve su to samo mudračke hipoteze, a život nije hipoteza, on je stvarnost, on je mudrost i istina. Ako ti se katkad u snu pričini da si upoznao vrhovnu mudrost života i da si postao mudrac, ne veruj tome, jer sve je to samo bedna taština ljudska...

2

Geniji su bogodani vajari što po diktatu nadzemaljskih inspiracija izgrađuju impozantne statue duhovnih moći imaginarnog, božanskog i vaseljenskog; talenti su, međutim, samo povremeni diktatori, koji navlače na te statue odecu onakove boje, kroja i kvalitete kako se njima, njihovoj sredini i vremenu najviše dopada. Otuda dolazi da se površne i spoljašne — mnogo puta veoma neukusne — dekoracije genijskih monumenata, od strane talenata, u svetu prosečnih duhova redovito cene mnogo više no same genijske manifestacije obnažene večite Istine Sveta... Talenti su senke genijalnosti; to su interpretatori svojih uzvišenih inspiratora, sateliti velikih i svetlih zvezda u filozofskoj besmrtnosti i jedino, što je zajedničko genijima i talentima, to je čitanje, razmišljanje i pisanje. **Čitati velika dela, razmišljati o onome što smo čitali i pisati o onome što smo razmišljali, to je prva stepenica na skali intelektualnog uzdizanja uopšte, a odabranih duhova, genija i talenata, specijalno...**

Ima i zločestih talenata, kao što ima i zlobnih genija, ali ja lično nisam sklon da ih radi toga prezirem ili da zazirem od onog što su oni mislili,

govorili i pisali. Nema na svetu ni jedne knjige, ni jedne beleške, pa čak ni jedne kratke rečenice iz običnog života, koju su napisali umovi plemenitije vrste, a da bi bila toliko zlobna da pošten čovek ne bi u njoj mogao da se susretne i s ponekom poštenom namerom. Komično je misliti da je Sopenhauer manje pošten od Tolstoja ili Frans manje mudar od Zaratustre.

3

Uzeo sam na čitanje Bremovo delo: »Kako žive životinje« i sada upravo studiram psihologiju majmuna. I, da vidiš čuda: kod njih nalazim mnogo manje majmunskega, a mnogo više ljudskoga, nego kod ljudi. Činjenica čudna i problematična, ali ja ipak ne aplaudiram Darwinom hipotezama: ko zna, možda je majmun postao od čoveka...?

4

Magla je siva i gusta, jutro je sumorno i blede kao ostavljena draga, a kapi jesenje kiše krupne su i ledene kao suze umirućih, kojima je svirepost života dodelila tu bolnu misiju da na času sopstvenoga umiranja oplakuju sami sebe.

»Majko, da li ti je bolje?« — prišao sam postelji na kojoj je ležalo iznemoglo telo četverostruke majke i hiljadostruke mučenice.

»Vrlo mi je loše; tu pod rebrima kida se nešto u meni i srce me boli, boli do krika...«

»Srce??« — pitah.

»Da, sinko, srce! No šta vidiš ti neobična u tome, čemu taj pogled tvoj, ukočen i staklen, kao da je utopljenički?«

»Srce, majko? Zar ima još na svetu neko koga srce boli; zar ima još na svetu srca?«

»Ti vredaš, sine!«

»Majko!?!«

»Ah, koliko miliona majki ima na svetu; ah, koliko bezbrojno srdaca majčinskih kuca na ovoj Planeti —; zar je moguće da niko, baš niko, ne čuje tu impozantnu i svetu simfoniju velikih materinskih patnji, zar niko baš ne čuje tu duboku sonatu kroz koju govori Bog?«

»Ja je, majko, nikada čuo nisam!«

»E, onda, čuj: evo ovde je veliko srce materinje; prisloni uho da čuješ psalme o nebeskim bolovima...«

Moje je uho počivalo na mehima grudima bolesne žene i čuo sam neobične neke melodije i sašao sam u duboka maštanja i magla je bila siva i kiša je romonila, a ja sam slušao srce materinsko i slutio sam besmrtničke čari bolova vanzemaljskih, bolova duša majčinske i sreća majčinskog; ja slušah te večeri slatku simfoniju bolova nebeskih.

5

U svojoj dvadesetosmoj basni o literaturi, duhoviti Irijarte vrlo se ukusno našalio s ogromnom većinom od tri i po milijarde ovih nesrećnih stvorova što izmišljaju filozofske struje i uzalud taru glavu da odgonetaju tajnu svoga postojanja:

»Dobro i na zlo jednako gleda
oduvek glupa, bedasta beda...«

Mi možemo da budemo samo manje ili više glupi; da budemo savršeno pametni, to je nemoguće — isto kao što je nemoguće da budemo apsolutno srećni: možemo biti tek manje ili više nesrećni — stoga ćeš najmudrije učiniti ako posle svakog novog saznanja u životu, usklikneš sa sedim osnivačem starogrčke filozofije:

»Sada tek znam da ništa ne znam!«

Trpiti je uzvišeno, ali kako trpiti i šta trpiti, to je novo pitanje, koje Seneka nije, izgleda, hteo da tretira.

Trpiti za velike sveljudske ideale, to je sveto;

trpiti za pobjedu Istine, Pravde i ljubavi, to je plemenito;

trpiti za veru, Boga i Domovinu, to je božanski;

trpiti za sreću vaskolikog čovečanstva, to je čovečno;

trpiti za ostvarenje velikih ideala Bratstva, Jednakosti, Sloge, Slobode, Poštenja i Rada, to je uzvišeno, veliko i besmrtno.

Trpiti zlo, trpiti nepravdu, trpiti laž, trpiti klevetu, trpiti mržnju, trpiti ostale razmirice, poroke i negativne pojave u društvu; sve to je trpiti i neutralistički posmatrati, apstinirati od svake borbe za dobrobit i sreću sveta, to je egoizam, to je bestijalnost i zločinstvo najniže vrste. Jer, znajte, da oni, koji trpe zlo, veći su zločinci od onih što zlo čine; to su ubice Većite Dobrote.

7

Bled, izmučen i sakat leži na pločniku u samrtnom ropcu umirući prosjak. Inje se spustilo na sedu glavu i mraz je prekrpio otomboljene brkove, a negde s crkvenog tornja odznanja melodija božićnih radosti, sreće zadovoljstva i svečanosti. Veliki praznički dan, dan bez suza i uzdisaja, lagano odmiče iz beskonačnosti u beskonačnost, a stari prosjak na trotoaru izdiše bedni svoj duh i poslednje reči lome se o kamenite zidine i duše prisutnih ljudi, što odavna već zaboraviše da imaju srce. Umire starac i umro je starac i božićna idila dovršena bi... Samo je jedan trbušasti dobričina melankolično uzdahnuo i bacio svoj masni pogled na bleđi leš sede Gladi:

»Nisi žalio kad si iz Nirvane ušao u ovaj bedni san, koji životom zove-mo; neka ti ne bude žao što si se opet vratio otkud si i došao...«

I nastaje ćutnja i caklilo se inje i veseo je bio taj božićni dan, toliko bučan i toliko veseo da ja od uzbuđenja bacih pogled za čudnim debelim govornikom i na umu mi toga časa pade sumorno sećanje koje boli dostojanstvo ljudsko:

»Ecce homo!«

Da, tako se zvala knjiga, koju Niče napisao neposredno pre pomračenja svoga uma; **tako govoraše veliki Niče.**

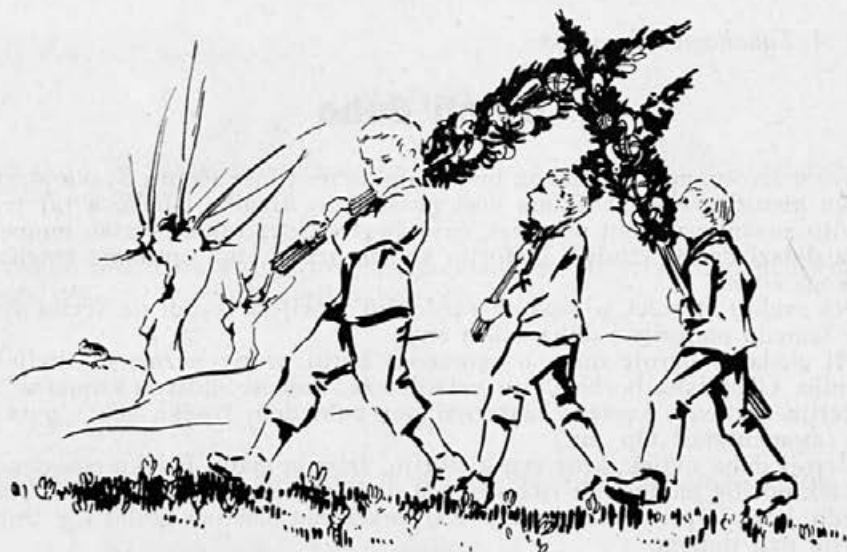
Ničevo!

8

Nosim u sebi jednu Veru i jedan Zakon i duboko sam u srce svoje sakrio te velike svetinje svojih ideala. U tom tajnom skrovištu od mesa i krvi ja nosim veliku Veru u Jugoslaviju i veliki sveljudski Zakon: Sokolstvo...

Vera ta i Zakon taj krvlju su zapisani i ispisani na savesti istorije i sveta; Vera ta i Zakon taj na svetim planinama naših mrtvih dedova s Kosova, Krfa, Soluna i Kajmakčalana počivaju i stoje, impozantno kao Hram, sveto kao sam Hristos...

Vera u Jugoslaviju i zakon Sokolstva, dva su sveta momenta u životu čoveka našeg naroda, kojima je vredno klanjati se, poštivati ih i umirati za svetost njihovu.

Joso Matešić, Generalski Stol:

Uskršnja razmatranja

Uskrs je praznik proleća. Praznik uskrснуća prirode od zimskog sna, praznik pobede dobra nad zlim, praznik slavlja i radosti, veselja i nade u nov život.

Uskrснуćem budi se priroda. I čovek se oseća preporoden, osvežen, pun volje i poleta za rad, za stvaranje, za pobeđivanje.

Čovek kao jedinka proživljava razne momente u svom životu. I teške i lake. I radosne i žalosne. O Uskrsu oseća čovek da je na početku nekog novog života, novog rada.

Uskrs je dan životne radosti. Bez te radosti prazan je ljudski život. Pust i hladan. A baš Uskrs nam donosi najviše životne radosti, veselja, volje.

Stotine i stotine godina su prošle. Uvek, svake godine u proleću, bolje rečeno s prolećem, dolazilo je uskrснуće. A nakon Hristove smrti ono je potencirano pravim sjajem: Pobedom pravde i istine.

Stupajući u prolećnje doba, ozračeni sjajem zore uskrснуća, Sokoli će čvršće stegnuti mišice i nastaviti rad otpočet još pre oslobođenja. Ujedinjenje je došlo, s njim i uskrснуće prave zlatne slobode jugoslovenskog naroda. Tu slobodu dužnost nam je čuvati i sačuvati poznijim pokolenjima, da se sa svakim uskrснуćem, svakog proleća sete uskrsnule slobode, krvavo stečene, ali nikad ne zaboravljene.

Heroji duha

Sve u životu, pa i sam život, ima svoje dobre i loše strane. Svaka stranica ljudske historije već od iskona nosi na sebi žig tragike i bola, a taj je žig redovito snažnije utisnut u mozak čovječanstva, nego ikoji svetao momenat. Otuda dolazi da mi, čitajući historiju veoma brzo i lako opažamo tragičnost ljudskoga života.

Na svakoj stranici, u svakom razdoblju, povijest izvodi na scenu velike borbe između materije i duha, sile i uma.

Mi gledamo heroje duha u ogorčenoj borbi protiv neznanja, divljaštva i tiranije. Gigantska borba dviju velikih sila, koje se glože u čovjeku: duh i materija, redovito svršava materijalnom pobjedom fizičke sile i porazom duha (momentano! Op. ur.).

Heroji duha uvijek, kroz svu historiju, žrtvuju svoju fizičku egzistenciju, da bi tek poslije jednoga ili više stoljeća slava njihova duha zabilježila sjajnu pobjedu, koja je prije bila nevidljiva i prekrivena plaštom prolaznog trijumfa materije nad duhom.

Heroji duha svojim životom plaćali su pobjedu svoga uma. To je tragika života, to je Golgota Istine, to je sudbina svakog velikog duha, svakog velikog čovjeka.

Veliki Sokrat od strane »mudraca« i političara svoga vremena biva optužen da kvari svojim teorijama omladinu i da ruši ugled državne religije. (Istorijski to nije tačno. Op. ur.) Osuđuju ga na smrt i on sam ispija kupu otrova, te umire sa dubokim uvjerenjem da će njegovo ime zabilježiti historija, a njegovu nauku poštovati sva moralistička filozofija.

Genijalni italijanski filozof Đordano Bruno, veliki pobornik pravde i istine, svršio je na lomači, ponižen, uvrijeđen i prezren. To je onaj Đ. Bruno čijem se umu divi danas čitavi svijet.

Mislim, da nije potrebno da spominjemo na ovom mjestu slučaj Galileja i drugih pobornika, koji su se borili za čovječanstvo šireći prosvetu i žrtvujući svoje živote.

Tako hod historije izvodi pred nas najdublje tragedije velikih duhova, koji su kao snoplje padali pod stihijskim udarima neznanja, nepravde i laži, pa ipak — pobjeđivali.

Ni naš moderni vijek ne razlikuje se mnogo od vremena Sokrata i Bruna. Još i danas svijetom pustoši invazija zaostalosti i kada bi iz groba ustao dobri starac Roterdamski, on bi opet napisao knjigu, koja se ne bi zvala »Pohvala gluposti« (kao ona prije), nego — »Pobjeda gluposti«.

Glupost, koja je počela da zauzima maha u životu modernog stoljeća, treba da podlegne snažnoj vojsci umnih boraca.

Zato Sokoli, spremajte se da budete heroji duha, jer samo tako ćete dokazati koliko Vam na srcu leže naš narod i naša domovina.

Beleške

Kako? Vi velite da ste srećniji od mene? Varate se: vi ste tek manje nesrećni od mene.

*

Svaku pročitano knjigu pročitaj ponovo, jer: »... repetitio magistra studiorum est...« — rekoše stari mudraci.

*

Siromašni snuju, a bogati određuju.

*

Zeliš li da stvaraš, potrebno je da zaboraviš na sebe, a to možeš samo onda kada stvaraš.

*

Kad čovek ne bi fizički umirao, kako bi onda bio besmrtn?

*

Ah, ludo je danas idealan biti
i snevati o bezbolnoj sreći;
ta čemu bedu života kriti
i stvarati u Paklu pakao veći?

*

Pre nego što učiniš ma kakav korak u životu, razmisli šta hoćeš da postigneš.

*

Ako si kada u životu postigao neki uspeh, nemoj se odviše veseliti, jer to nije ništa; ako si doživeo neki neuspeh, nemoj se odviše žalostiti, jer ni to nije ništa: seti se samo da nije život nastao radi tebe, nego ti radi života.

*

Čovek koji zna sve i ništa ne zna, zove se — novinar.

*

Čitati znači nauku primati, a pisati znači nauku davati. Čitanje je pasivno, a pisanje aktivno. Stoga je mnogo teže pisati nego li čitati.

*

Život nam pesmom i muzikom dočarava velike tajnovitosti u prirodi o kojima smrt hladno i jezivo čuti.

*

Život je tugaljiva šetnja iz ništa u ništa. To je monotoni sprovod iz praznine u prazninu. Smešna crkvena procesija, koja se uvek vraća na ono isto mesto s kojeg je pošla.

*

Može se dozvoliti da poneka žena bude sjajan talenat, ali da bude genij to je isključeno.

Kako je kolar postao kralj

(Lužičko-srpska priča)

Jednom je živeo kolar, koji je imao tri sina. Kada otac umre, odluči se najstariji da ide u svet kako bi se usavršio u kolarskom zanatu. Pre nego što ostavi roditeljsku kuću, ispekoše mu mlada braća nekoliko kolača za put. Skoro dođe u veliku šumu te poče tamo da gradi kola, koja bi morala sama da idu. Još ih nije ni sagradio, kad mu dođe neki starac te ga pozdravi govoreći: »Dao Bog dobru sreću tvom poslu!« Ali kolar je radio mirno dalje te nije rekao ništa. Zato ga starac upita: »More, što radiš ovde?« — »Gradim kola, koja će sama da jure!«, bejaše odgovor. — »Dragane moj«, odgovori starac, »to ti, valaj, neće poći za rukom.« No kolar nije dalje slušao što starac govori, nego je radio mirno dalje. Kada je sve pripremio, sastavi pojedine delove, ali kola nisu htela sama da idu. To kolara razljuti, rastavi kola i sedne zlovoljan te pojede svoj kolač. Čim ga pojede, ustade i vrati se kući. — Zatim pođe srednji brat u svet, pa se dogodi i njemu što i najstarijemu bratu.

Napokon ode u svet najmlađi brat. Kad dođe u onu istu šumu, poče i on da gradi kola, koja bi morala sama da idu. Skoro se pojavi onaj isti starac te ga pozdravi govoreći: »Dao Bog dobru sreću tvom poslu!« Kolar mu prijazno otpozdravi. Starac ga upita: »Pa šta radiš ovde.« — Kolar mu odgovori: »Gradim kola, koja će sama da jure!« — »Majčin sine a sivi sokole«, primeti starac, »to tebi samome neće poći za rukom, no ja ću ti pomoći!« Kada zatim zajedno dogradiše kola, reče starac: »Evo ti prut, i ti maši njime, kad htedneš da ti kola jure sama. Ali moraš uzeti u kola svakoga, koga sretnoš na putu.« Kolar sav veseo zahvali i odveze se na novim kolima. Naskoro sretno tri čoveka: prvi bejaše dugih nogu, drugi imadaše velika kosa usta, a treći nosaše dve velike zlatne lopte. Ovu trojicu uze na svoja kola te dođe pod veće u konačište. Sutradan u ranu zoru išla je tamo sluškinja preko dvorišta; čim spazi zlatne lopte htede da ih ukrade. Ali čim se ona dotakne lopta, odmah se za njih prilepi. Kolar posle doručka pođe dalje sa svoja tri druga, a sluškinja koja nije mogla da se otrgne od lopta, morade da trči uz kola. Oko podne dodoše opet do konačišta, gde se malo odmoriše. Međutim išla je jedna sluškinja s metlom u ruci preko dvorišta te opazi sluškinju s loptama. Misleći da ona hoće da ukrade lopte, ošinu je svojom

metlom pa njome obisnu o služavci. Skoro zatim odveze se kolar dalje i obe služavke moradoše da trče uz kola. Uveče dođe u noćište gde će prenoćiti. Kad je sutradan sluškinja, koja je zgrtala dubre na dubrište, opazila devojke kraj kola, išla je svojim vilama da ih otera, pa su se vile a s njima i ona prilepile za sluškinje. Kada je kolar nastavio put, morale su sve tri devojke da trče uz kola. Oko podne dodoše u veliki grad gde je živeo bogat i moćan kralj. Imao je kćer, koja se nikad u životu nije nasmejala. No kralj je želeo da ju jedanput vidi kako se smeje pa ju je obećao za ženu onome koji bi je naterao da se smeje. Sa svih strana beloga sveta dodoše mladići, ali nijedan nije mogao kraljevu kćer da skloni na smeh.

Kad je kolar svojim kolima vozio preko ulice, upravo je kraljeva kći gledala kroz prozor. Spazivši kola i sluškinje, kako prilepljene jedna uz drugu trče, udari u smeh tolikim glasom da se čulo po celome gradu. Kada kralj dozna da mu se kći smejala zbog kolara, pozove ga k sebi te mu kaže: »Ti si, doduše, zaslužio da ti dam svoju kćer za ženu, ali ti moraš pre ipak još nešto učiniti da vidim jesi li devojku zavredio! Nadeš li mi čoveka koji će odjedanput izjesti tri peći kruha i popiti dvanaest vrčeva piva dobićeš moju kćer za ženu.«

Kolar pođe brže bolje u svoje noćište te upita usnatoga da li bi se usudio izvršiti zatraženu majstoriju. Ovaj se nasmeje te kaže: »To je za mene sitnica!« Zatim pođu zajedno u kraljev dvor i usnati zatraži tri peći kruha i dvanaest vrčeva piva. Čim je bilo sve na stolu, počeo je gutati i posrkivati i zamalo sve se izgubilo u njegovom trbuhu.

Kralj se uvelike razljutio, jer nije hteo da da svoju kćer makar kakvoj vucibatini. Zato kaže kolaru: »Ako mi za jedan sat doneseš iz vrela, udaljenog odavle trideset milja, svežu vodu, dobićeš moju kćer!« Kolar rado pristade na to te pošalje krakatoga po vodu. Ovaj dođe već za pola sata do izvora, a kako je bilo neobično vruće, legne kraj izvora u hlad te zaspri kao zaklan. U strahu je kolar čekao krakatoga, jer će za pet minuta proći sat, a njega još uvek nije bilo. Pođe, dakle, onome koji je imao one dve zlatne lopte te mu zapovedi da probudi krakatoga. On baci prvu loptu, ali ne pogodi lenčinu, drugom pogodi te se on probudi. Još nije prošao čitav sat i kralj je već imao svežu vodu.

Kralj još nije bio zadovoljan nego reče kolaru: »More kolaru, ako mi dva zeca i jednu srnu možeš da paseš četiri dana, dobićeš moju kćer.« I na to pristade kolar te otera oba zeca i srnu na pašu. No jedva dođe onamo, oni mu pobegoše i ne može više da ih nađe. Poče tugovati i jadikovati što tako ipak neće dobiti kraljevu kćer. Međutim dođe onaj starac, koji mu je pomogao kad je gradio kola, te ga upita: »Što si tako žalostan?« Kolar mu sve ispriča što je i kako je te ga zamoli da mu pomogne. Starac mu da jednu sviralicu te mu kaže: »Kad svirneš u ovu sviralu, opet će ti se vratiti oba zeca i srna.« Kolar mu zahvali, svirnu i, eno, životinje se vratiše. Sada ih opet otera kući, jer se već smrkavalo.

Kad ga kralj spazi, odmah naumi da će se načiniti prosjak pa će ići na pašu i kupiće u kolara jednog zeca. To i učini. Sutradan osvanu kao prosjak pred pastirom na paši te ga zamoli da mu ustupi jednog zeca. Ali kolar prepoznađe kralja te ne htede o tome ni da čuje. Najposle, kad prosjak svojim moljakanjem nikako nije hteo da prestane, reče mu: »Dobro, daću ti zeca badava, ako se ovde na livadi preda mnom nekoliko puta premetneš uz moju sviralu!« Veseo pristade prosjak te se stade premetati sasvim uz glas svirale. Kada pastir opazi da se prosjak zadihao do besvesti pre-stade svirati i dade mu obećanog zeca. Prosjak ga metnu u jedan gvozden sandučić da mu ne bi mogao pobeći, onda se požuri veseo u grad. Kad je bio već blizu grada, počeo je pastir na paši da svira u sviralu. Zec provali gvozdeni sandučić te pobeže natrag na pašu. To prosjaka doduše razljuti, ali nije hteo da ide još jedanput na pašu, jer bi ga pastir možda prepoznao. Zato pođe kući te pošalje sutradan svoju ženu kao prosjakinju s čeličnim sandučićem na pašu da kupi u kolara jednog zeca. Na početku pastir nije hteo o tome ni da čuje, najposle popusti te reče: »Igraj preda mnom uz moju sviralu, pa ću ti pokloniti jednog zeca!« Ona mu obeća da će to učiniti i kad se uz sviralu nekoliko vremena okretaje kao vetrenjača te se igrajući zadiha, sruši se iznemogla na zemlju. Pastir prestade svirati te joj dade zeca, a ona ga metnu u svoj čelični sandučić. Prosjakinja sva vesela požuri kući. Kad bejaše blizu grada, pastir opet zasniva u sviralu i zec provali čelični sandučić te pobeže natrag na pašu.

Sutradan pođe kraljeva kći sama kao prosjakinja te ponese sobom na pašu meden sandučić da prevari pastira. Nije, naime, htela da se uda za njega, jer je bio sasvim priprost i neznatan. Stade ga usrdno moljakati da joj da jednog zeca, ali pastir je neprestano tvrdio, da nisu na prodaju. Najposle joj se smilova te joj reče: »Daću ti zeca badava ako hoćeš preda mnom da igraš na jednoj nozi, uz moju sviralu.« Prosjakinja vrlo rado pristade te poče igrati. Pastir je svirao što god je više mogao, dok se ne sažali na prosjakinju, jer se silno zadihala. Dade joj zeca, a ona ga zatvori u svoj medeni sandučić. No čim dode u blizinu grada, zasniva opet pastir kao pre i zec pobeže iz sandučića te se vrati svome pastiru. Kad je kralj čuo kako je kolar nasamario i njegovu kćer, naumi da upotrebi zadnje sredstvo. Zapovedi mu da izmeri tri litre istine, ako hoće da dobije njegovu kćer. I na to kolar pristade te razglasi po celome gradu da će na trgu izmeriti tri litre istine. Sav se grad sleže na trgu te bejaše dupkom pun. Dode i kralj sa ženom i kćeri. Najposle dode i kolar s jednom litrom i s tri vreće: iza njega idahu usnati, onaj s dve zlatne lopte i krakati. Prvi se obukao u prosjaka, druga dvojica u prosjakinje. Nasred trga stade kolar te poče malo po malo da iz vreće nešto šakom sipa u litru; uz to uze da priča: »Onomadne pasijah dva zeca i jednu srnu, kad dode jedan prosjak i htede da kupi jednog zeca. No ja mu zeca dadoh badava, samo se on morade preda mnom premetati! Onda poče kolar da svira u svoju sviralu i usnati se neprestano prebacivaše te gledaoci popucaše od smeha. Napokon kolar prestade svirati i poče drugu litru da meri. Uz to opet uze da priča: »Sutradan opet pasijah dva zeca i jednu srnu, kad dode jedna prosjakinja i htede da kupi jednog zeca. Ali ja joj zeca poklonih, no zato ona morade preda mnom da igra uz moju sviralu!« On opet stade da svira i onaj s dve zlatne lopte poče da igra i svi se iskidaše od smeha.

Sada uze kolar na meri treću litru pripovedajući: »Treći dan pasijah opet ona dva zeca i srnu. Opet dode jedna prosjakinja i htede da kupi jednog zeca. Dobila ga je badava, jer je preda mnom igrala na jednoj nozi, i to tako kao što ćete sad odmah videti.« I kolar poče treći put da svira, a krakati igraše te mu se noge zapletoše i svi se naokolo potrgaše od smeha. Najposle reče kolar motreći kralja i njegovu porodicu: »Ako hoćete da znate, ko su bili oni prosjaci, kazaću vam.« Kralj koji je opazio da ih je kolar prepoznao, viknu: »Ja sam samo zahtevao da izmeriš tri litre istine. To si učinio i time si izvojštio i zaslužio moju kćer!« Kolar se veoma obradova i svi naokolo mu čestitahu kao budućem kralju. On se odmah venča s kraljevom kćeri i provede svadbu. Posle smrti staroga kralja zavlada on zemljom.

S. R.

Lojze Kovač, Ljubljana:

Gašper prvič v Ljubljani

(Vesela lutkovna igra v petih dejanjih.)

(Dalje)

Gašper: Stojte! Hotel sem vas le preizkusiti, če bo kdo pogruntal, od kod je to pripovedovanje! Tone, res sem vesel, da si tak fant od fare in da poznaš Jurčiča!
Živio Tone!

Vsi: Živio Tone, živio!

Gašper: Na to se pije!

Vsi: Pijmo ga!

Gašper (dvigne čašo, poje):

Kol'kor kapljic, tol'ko let,
Bog nam daj na svet' živet,
Živi, oj živi, živi nas Bog!

Poštar (vstopi): Dober dan! Danes je pa veselo pri vas! Pošta!

Mica: Ali je kaj zame?

Gašper: Jaz niti ne vprašam, zame tako ni nikdar nič!

Poštar: O, sosed Gašper, to pot pa je nekaj za vas! Tole pismo!

Gašper: Kaj? Zame? Res? Pismo za Gašperja?

Krčmar: Kakšno pismo? Pokaži no!

Gašper: Nič ne pokažem! Le počakajte! (Se obrne v kot in bere.)

Janez: Morda so ga pa k vojakom poklicali!

Grčar: Ali pa na sodnijo!

Poštar: Iz Ljubljane je, pa zapečateno! Zbogom, no! Moram še naprej. (Odide.)

Janez: No, Gašper, ali te kličejo pred sodnike?

Gašper (nenadoma poskoči, vpije, se smeje in poskakuje sem ter tja).

Krčmar: Glej ga šmenta, ali te je vrag obsedel? Kaj pa se je zgodilo?

Gašper (skoči na klop pri peči): Poslušajte, kaj se je zgodilo: zadel sem glavni dobitek! 500.000 dinarjev! — Moja srečka je zadel glavni dobitek!

Krčmar: Glej ga šmenta — ali je mogoče?

Gašper: Seveda je mogoče -- tu stoji zapisano, v tem pismu!

Janez: Gašper — zdaj boš pa bogat mož!

Gašper: Jujuhuhu, zdaj bomo živeli, zdaj! Vina, klobas, vsega bo dovolj, kar si bo pozelel moj želodček! Jujuhuhu!

Grčar: Čakaj no, Gašper, kje pa je denar?

Gašper: Denar: Kmalu bo v mojih rokah! V Ljubljano moram ponj; tako stoji v pismu! V Ljubljano moram sam in samcat, v svoji lastni osebi in postavi. Tam dobim denar!

Mica: To moram pa takoj sosedi povedati, da gre Gašper v Ljubljano! (Odide.)

Janez: Glej no, Gašper, ali si že bil v Ljubljani?

Gašper: Ne, v Ljubljani pa še nisem bil!

Krčmar: Izgubil se boš! Ljubljana je velika! Ni kakor naša vas!

Gašper: Beži no, nič se ne bom izgubil! Saj bom imel denar! S kočijo se bom vozil, kamor se bom hotel! Slišite, oča krčmar, če grem po denar, moram v Ljubljano z vlakom! Ali bi mi ne posodili za pot, tako kakšnih 200 dinarjev? Saj bi vam vrnil!

Krčmar: I kajpada — zdaj ti že posodim, ko si postal bogataš! Na, tu imaš. Kdaj pa pojdeš?

Gašper: Kar precej! Kar na kolodvor in s prvim vlakom v Ljubljano!

Grčar: Čuj, Gašper, moja marelja je že vsa strgana. Ali bi mi jo prinesel iz Ljubljane?

Gašper: I zakaj pa ne?

Grčar: No, pa dobro izberi!

Gašper: Taka bo, da bo za dež in za sonce, hihih!

Janez: Meni pa prinesi nov klobuk, Gašper. Prazničnega!

Gašper: Vse vam prinesem, kar hočete, prav vse!

Krčmar: Meni pa novo pipo!

Mica (prihiti): Gašper, prinesite mi iz Ljubljane svilen ruto in nov predpasnik! Pa vezen mora biti!

Kmetje in kmetice (kriče križem na Gašperja): Meni prinesi pipo! Meni rožni venec! Meni palico! (Itd. Vsi silijo krog njega.)

Gašper (se jim izmuzne): Hihih — zdaj se pa kar stepite med seboj, jaz grem! — Na svidenje, kmečke klade, na svidenje! Zdaj pa le hitro v Ljubljano! (Odide.)

Vsi (se gnetejo med seboj): Gašper, meni prinesi! ... Gašper pa še meni! Gašper, ne pozabi name!

Krčmar (se dvigne iz gneče): Kje pa je?

Vsi: Gašper! Gašper! Kje si?

Poštar (vstopi): Kaj pa imate? Vsa vas je zbrana!

Mica: Gašper pojde v Ljubljano! Pa se nam je skrill!

Poštar: Videl sem ga pravkar, kako je brzel proti kolodvoru. Kar kadilo se je za njim! ...

Z a s t o r p a d e.

(Dalje prih.)

NAŠI PESNICI

Anton Debeljak, Ljubljana:

Prijatelju Ivanu Bajžlju

(8. III. 1877. — 20. III. 1937.)

Koščeni svat, oh, vsak dan bolj se dviza.
Sodrugov mojih praznijo se stoli.
Srce že kolikič mi bije v boli?
Nikogar več ne boš gostila, miza?

Za grobom nezarastel grob se niza.
Preskušen v trdega življenja šoli
omahnil mož je, sokol med sokoli.
Ne, Haron, tebi ne pozna se kriza!

Učil si narod, Ivan plemeniti,
preblagi duh, značaj ti kremeniti.
Šest križev — nisi kdo ve kaj jih čutil.

Pač glavo že si nosil srebrno,
a kdo med nami, kdo bi bil zaslutil,
da stopiš naglo doli z Rebrno?*

* Smrtnica, smrtnjak ali poseobljena
Smrt, bela žena (Notranjsko).

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Epilog

(Motiv iz Fransovog dela »Epikurov vrt«)

Ugasnulo je sunce
i pomreše zvezde,
kroz guste vrhunce
sad aveti jezde.

Nema više ljudi ni Boga ni sveta,
i grdna se kletva survala sa stena,
tek grešna savest čovečanstva leta
kao Kob. Sa krikom umire Vaseljena.

U pećini pustoju
u magli gustoju

kao senka ništavila poslednji čovek leži
i izdiše bedni svoj duh, a svetlost beži

iz Ništa u Ništa i — Kraj ...!

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Pozdrav proljeću

Već se plavi rujna zora
I potočić bistri šumi;
Već se budi silna gora
I bude se cv'jetni drumi.

Prve laste pjesmom svojom,
Na radostan nas dižu poj,
A ljubica krasnom bojom
Pčelica sitnih zove roj.

Ja u sebi sada tako
Tihe sreće čujem struje,
Zimske sjete minu pak'o
I proljetne himne bruje.

U mom biću danas poje
Divna Lada pjesmu sreće,
Pa sad kliče srce moje:
Zdravo da si Pramaljeće!

Joso Matešić, Generalski Stol:

Kralju mučeniku

Ide vreme i prolaze dani,
U nepovrat lete uspomene,
Ali Tebe nikad zaboravit neće:
Naše duše zavek rastužene.

Jer si bio Otac i Vod pravi
Svom narodu, našoj Otadžbini,
Koji nas je spasio od ropstva
I koji nas zavek ujedini.

Tebi Narod i Sokoli kliču:
Neka Ti je slava vek i hvala,
Mi ljubimo Tvog Prvoga Sina
Kog nam sudba mesto Tebe dala!

Др. Вој. В. Рашић, Београд:

ПОД ЗАСТАВУ

Соколови, Соколице,
Полетите јатомице,
И весело сложено хајте,
Са свих страна похитајте
 Под заставу рода свог, —
 Живео нас Господ Бог!

Застава је наша света,
Освештана безброј лета
Кроз све борбе и междане
За срећније наше дане!
 Под заставу рода свог, —
 Где год има брата ког!

Знамеће си домовине,
Соколове тековине!
Соколи је подигоше,
Соколи је узнесоше!
 Под заставу рода свог, —
 Од срца нам соколеког!

Под заставом нашом само
Полетимо снажно тамо:
Где год има кога врага, —
Да му није више трага!
 Под заставу рода свог, —
 Штитиће нас и сам Бог!

Соколови, Соколице,
Нек нам свима блиста лице!
Срцем, душом полетимо
и соколки ускликнимо:
 Под заставу рода свог, —
 Витешког и вечитог!

СОКОЛСКА ПЕТРОВА ПЕТОЉЕТКА

У славу свога Краља Мученика,
који бјеше својим Соколима дика,
Чији живот врли за јединство паде,
Цун витештва, снаге, љубави и наде...

За срећу своју. — За напредак Краља.
За будућност своје Отаџбине младе;
Петрову петолетку — гранитне зграде,
Соколи дижу, зидају и граде. —

Аманетом светим, који Краљ им даде,
Осветљано стоје њине снаге младе,
И кренуо чврсто — одважно у строју,
Спремне су да бране домовину своју.

Тај аманет тешки, Краљ из душе своје,
У последњем часу Соколима даде,
Верујући чврсто у Соколе своје
И њихове смеле подвиге и наде.

Неумрла дела Петра Великога,
И бесмртни дух Мученика Свога;
Њима срца дижу, јачају и крепе,
Да чувају своје тековине лепе.

Осећајем својим, који топло куца,
Крвљу једних, братских, нераздвојних срца;
Да би завет свој испунити знали,
Соколи су ову петолетку дали. —

Ст. М. Мутибарић, Деспот Св. Иван:

НАШ СЕЉАК

Сваког дана од јутра до мрака
набрелих жила, измучена тела,
можеш вазда видети сељака
где ради бришући зној са чела...

Или за дан копа, или за дан оре...
Не пита га нико: «Хоћеш тако моћи
издржати јадан, радећи пре зоре,
и радећи тешко све до мркле ноћи!»

Не пита га нико, а он само ради
док у њему струји и кап топле крви...
Такав је наш сељак био стар ил млади:

доклегод га траје хоће да је први...
Са животом тешким неће да се коси
већ судбину мирно и покорно носи!...

Anton Debeljak, Ljubljana:

Prvi dih pomladi

Za dnevom dan se jadrno vrstí,
neslišno v mrak drsé mu tačice.
Poglej, še sneg izginil ni s prstí,
pa že po vrbah vidiš mačice.
Šinica ve: »Brstí, brstí, brstí!«
Zaspanček nosi nove hlačice.

Iz dupla brglez meče si trhljad,
obzida vhod primerno za svoj trup,
saj kmalu se izleže zarod mlad.

Pred mano v logu panj, učaran svat:
»Hej, stavec, te še kaj prešinja up,
poganjek še iz tebe pribrstí,
še ni srca objel leden skralup?«

Anton Debeljak, Ljubljana:

† Nadučitelju Francu Zamanu

21. VIII. 1852. — 6. III. 1937.

Na mäh obstanem v parku ves zavzet:
pred mano kakor Mojzes belobradi
slovesno stopa v zelenini mladi
pa Vesno novo čvrst uživa spet.

Z očmi poboža pestri zgodnji cvet
pa s tički se kaj meni po navadi,
misleč o tem, kar bomo čuli radi,
ko drevi nam odpre življenje in svet...

Samo privid! Saj ljudomorni Marec
zamahnil meč v usodni je udarec,
ki dolgo se mu branil je Zaman.

Za našo mizo vidim prazno mesto,
otožno gledam družbo, Francu zvesto.
Čemu solzé? Zaman! Zaman! Zaman!

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Naša domovina

Lučom sv'jetla vječnog sjaje,
I miriše mirom krina;
Krasan život nama daje,
Lijepa naša domovina.

Od Triglava do Vardara
Svanula je zora silna;
Klik se ori iz njedara:
Lijepa naša domovina.

Odjekuju pjesme slici
Preko gora i dolina;
Kliču njojzi i pjesnici:
Lijepa naša domovina.

Robert:

O, siročče!...

O, siročče, što tu radiš usred noći, usred tame,
Zar ne vidiš gde se bane te aveti crne same?
— Vidim! Al za mene nigde toplog praga nema,
Za siročče mene svako srce drema.
Već po noći crnoj i po tami hudoj
Neprestano kročim nekoj meti ludoj,
A noge mi samo gare, gare, gare
I sve niže, niže blatu, kalu slaze...
Nesrećan je život, da se s nekom snagom u sam koštac hvati
I da me u život lepši, bolji svrati.
O siročče, o siročče, ulica je i bez srca i bez uha,
A noć već je poodmakla crna, gluha.
I svetla već se gase nekim ulicama
Ne možeš, za Boga, ostat na ulici sama!...
U ovo gluho doba kad poroci razni blude,
A kal i blato gmili, da silom koga skude,
Da koga svuku k sebi,
Al nigda iz njeg nitko isplivao ne bi,
Sve niže, niže, niže u njeg se grezne, pada,
Sve više, više, više poslednja čežnja i nada
Tone, nestaje, gine i konačno mine:
Obraz, duša, srce i sve vrline,
I prestaje život...
Pa i šta je dalje?... Poniženje, jad i sram
Bez bogatstva, tog uresa, život nam je gol i sam.
O, siročče, sa ulice beži, beži!
Zar ne vidiš da ulica besno reži?...
— Vidim, vidim sa ulice moram ići,
Pa valjda ću još do zore pod krov stići.
U krčmu ću kakvu zaći,
Pa valjda u kutiću kakvom kakvu milost naći.
Oh, u krčmu ne ulazi! Još je gora od ulice
Tu ostaje duša, srce, tu ostaje ljudsko lice.
Po njoj pokost, mržnja, zloba kolo vode
Kaplja gvožđa, kaplja šljive zločin rode.
Tu se ceri zavist drska,
Tu pod nožem krvca prska.
Ne ulazi! O, ne kucaj njoj na vrata!
Tko joj pride toga hvata.
Ne ulazi, ne prilazi! Od nje beži,
Ona vrebja, ona reži...
— Pa ostaću bolje sama
Na tim tamnim ulicama,
Aveti neka se roče, kob nek preti
Dirnuti me niko neće moći ni smeti,
Ta istoka zarudiće,
Zora bela zagriće,
Izbaviće
Iz te tame, gde se kobi bane, roče
I sinuti toplim suncem na siročče...

O siročče! O siročče!...

Vilko:

Nad Tvojim grobom

(Brani M.)

O, noćas sam opet, Brane,
Nad grobom Tvojim plak'o
I suze lio, lio,
I jec'o, jec'o jako:

— »Taj tužni humak krije
I šarno cveće ovo,
Skršenu belu ružu
I krilo sokolovo.«

— »Tu, družo, mladost leži,
Tu život jedan gine;
O! k nebu je, k nebu hteo,
Krilima da se vine.«

— »Vide li, družo, ružu,
Gde skršena bela vene
I gde se rune, rune
Latice zlatne njene.«

— »Tad si video zoru
I suton našeg Brane,
Video suton mu prije,
Prije neg' zora mu svane.«

Usud je tako hteo,
Hteo je valjda i Bog,
Da suze ronim nad grobom
Umrloga druga svog.

O, noćas sam opet, Brane,
Nad grobom Tvojim plak'o
I suze lio, lio,
I jec'o, jec'o jako.

Ст. М. Мутибарих, Деспот Св. Иван:

ВЕЧЕ НА МОРУ

Кад вечерњи зраци залазећа сунца
почну да се гасе тонући у море,
и кад магла ноћи, с планинска врхунца,
тајанственим велом заогрне горе;

ми ћемо у чуну, крај морскога жана,
у копрени мрака ко на карневалу,
играти ко очи у »Госпе« на балу
љубкани у чуну снагом нежних вала...

Лаки ветрић с мора играће се једром;
а расуте звезде свуд по своду ведром,
ко и седи месец уморан од знања,

сведоци ће бити тог вечера тиха
љубави у нама, која живот њиха,
која боле, тугу у нирвану склања!

Pero Matešić, Generalski Stol:

Mesečina

Mesec jasni sa visine
šalje svoje zrake,
Dok ih nebo ne sakrije
za guste oblake.

Ali on se brzo snade
i razbija tamu,
da posvetli ovoj zemlji
i vidi ju samu.

Divna jesi zimska noći
usred mesečine,
koju šalje puni mesec
s nebesne visine.

U tebi se mašta sanja,
i snivaju snovi,
tebe vole, jer im daješ
žiću član novi.

Gde ste?

Gde ste dani radosti i sreće,
Koje Soko zaboravit neće?
Dani zlatni dvadeset devete,
Do početka trideset i pete?

Gde si vreme slavlja u Ljubljani,
Sarajevskog sleta gde ste dani?
Gde si slavo zagrebačkog sleta
Gde radosti i pobeđe sveta?

Gde je vreme triumfa i slavlja,
O kom spomen u duši se javlja;
Kad je išo od sela do sela
Naš Spasioc, simbol Orla bela?

Kad Ga narod nosio ko Boga
Srečan što je Kralja imo svoga,
Kralja svoga u svojoj sredini,
Koj' nas složi, zavek ujedini...

Tako mnogi pitaju se danas,
Kad izgleda: sve se diglo na nas.
Ali Soko svima odgovara:
Ne ruši se, što se krvlju stvara!

Preko krvi, strahota grobova,
Otadžbina složena je ova,
Branice je vojska, Sokolovi,
Roda svoga najboljih sinova.

Nas ne plaše graktanja gavrana,
Mi smo deca svetlosti i dana,
Mi smo deca sloge i slobode
Jednom cilju, naše težnje hode:

Što je pošlo, više se ne vraća,
A braća će zavek ostati braća,
Nestati će jala i inata
I brat svoga voleti će brata!

A. Francevič, Ljubljana:

Kakaduj Kokij

Tegoba nam je segla v dušo:
zapustil nas je kakaduj,
pod groba hladno črno rušo
ostane v vek nam tih in tuj.

Z obiskom če si ga podvoril,
je brž poklical slugo: »Ključ!
Sam kletke vrata je otvoril
in mu na ramo smuknil huč!

Po vratu ga z nožico praskal,
ga s kljunom vlekel za uho,
na sto načinom se je laskal,
nobeden se ni znal tako.

Človeški glas je oponošal,
težavno mu ni bilo nič.
Ko za ime si kdaj ga vprašal,
se je predstavil: »Lepi tič«.

Nobena stvar ne traja večno,
in ponj je kruta smrt prišla:
sosesko gledal sem nesrečno,
za njim je žalovala vsa.

Naš kakaduj, naš krasni Kokij,
kam plahnil bistri duh je tvoj?
vprašujem v tugi te globoki.
Še jaz bom moral za teboj.

RADOVI NAŠEG NARAŠTAJA

Slavo Svoboda, Tivat:

Prosjak

Bez ruke i noge kretao se nemoćno seoskim puteljcima poduprt štakom. On nije znao ni ko mu je otac, ni ko mu je majka, niti gde je prvi put ugledao svetlost sunca. Otkako zna za sebe, on je uvek takav, prema tome mora da je u najranijoj mladosti ostao bez ruke i noge kao i bez hranitelja: njegova jedna pojava pokrivena je dronjcima.

Svet nije poznavao. Prošio je kroz tri sela, koja je znao. Širi svet za svoje prosjačenje nije ni pokušao da nade. Prebivalište mu je bilo u tudim torovima, spremištima, tavanima. Tome poslu bio je sasvim vešt. Agilno je prošio, pa kada bi nakupio hrane za pet - šest dana onda bi se vešto uvukao u kakvo spremište na tavanu, gde je bilo dosta slame; tu bi tako živeo. Tako je ispočetka dobro prolazio, ali je postao s vremenom svakome dosadan; čim su ga vidali odmah su se krili ili su ga odbijali na najsuroviji način.

Sneg mu škripi pod nogom, njegova sena se lagano pomiče putem, ostavljajući trag, koji se jasno video na snegu, jer drugih tragova nije bilo: narod se grejao u kućama, kraj toplih peći i nije im bilo ni na kraj pameti da izlaze. A on, jedva osećajući samog sebe od zamrznutosti, kretao se napred. Vetar je duvao na mahove; sklanjao se od bure i spuštao u jaruge pokraj ceste. Kada su vihori prestajali ponovo se penjao na put i nastavljao prosjačenjem. Već dva dana njegova se usta nisu otvorila da prime malo kruha; ona su se uzaludno otvarala samo da mole.

Napokon puče prosjaku vidik na selo. Nekoliko crvenih krovova lako su se raspoznavali prema snegu. Opazivši taj prizor na njegovim usnama zatitra osmeh, iz kojega se moglo zaključiti da misli: »Valjda me neće i ovde odbiti?« Tada malo zastane, te skupivši novu snagu krene dalje. Ali redom su ga odbijali. »Sada još idem k starom Matku; on me sigurno neće pustiti bez ičega.«

Kada je i na njegova vrata pokucao, neko očisti zamagljeno staklo, iz čega se moglo zaključiti da je unutra toplina; iz kuće su dopirali povici: »Stari Pero, stari Pero«, dok jedan surovi glas ne natkrili sve s povikom: »Oterajte ga!« A on nije ni sačekao da bude oteran, nego se sam odljulja dalje.

Prokrstaro je čitavo selo, ali uzalud. Sedne na kamen okrenuvši leđa vetru. Što će sada da radi? — U to prode kraj njega nekoliko pataka i gusaka krešteći, kao da se i one bune zbog njegovog dolaska. U to mu sine misao: »Susedova šupa, vatra te patka.« Zgrabi munjevitom brzinom odloženu štaku te udari najbližeg patka svom snagom po glavi; ovaj se okrene odmah na leđa. Učini pokret da dohvati plen, ali uto dobi tako jak udarac u leđa da se sam strovali čitavih deset metara daleko od patka. Sused počne da se dere i psuje, pride starcu te ga udaraše dalje i rukama i nogama kamo je dospeo.

A starac? On nije ni pokušao da se brani, a nije to ni mogao.

Brzo su došli žandari, koji su starca odveli u šupu te ga vezali o stup. Seljaci su od slamke napravili gredu, a sam vlasnik ubijenog patka rekao je, da je starac i njega napao. Dok su žandari vodili starca deca su se nabacivala na njega kamenjem, dok je okupljeni svet pratio starca s najgorim psovkama.

»Neka tu prenoći, pa ćemo s njime ujutro na stanicu«, reče žandar. Tako i učiniše i odoše.

Sutradan dodoše da odvedu starca u stanicu na preslušanje, ali starac je bio mrtav. Niko nije pomislio, da je prosjak gladan. Nakon proživljenog nije mogao da izusti ni jedne reči. I on je bio čovek, samo jadniji i slabiji od drugih, pa je zato morao da nađe goru smrt od drugih. On nije dobra video nikad, jer štogod je dobio bilo je za onaj čas, a onda dalje? Pa i smrt mu je bila srazmerna ostalomu, ali ona je okončala njegov život i donela mu uskrснуće.

Pe., naraštajka, Split:

Za Kralja našeg

Za Kralja našeg kucaju srca i plamsa ljubav toliko vjernih Jugoslavena. Mi Ga ljubimo i znamo zašto: Ljubimo Ga ne samo, jer je naš Kralj, već i zato, jer je sin Onoga, koji je ljubio Svoj narod ne samo vladarskom već i očevom ljubavlju. Volimo Ga žarko i zato, jer znamo da On nema Svoga Oca, koji će Mu kazati: »Sine, narod ti je vjeran«, već jedino On sam po našoj ljubavi prema njemu, može da shvati vjernost našu.

Pe., naraštajka, Split:

Plava grobnica

Plava grobnica je ono tiho more oko otoka Vida nad kojim je uvijek lebdio čar ljepote i sklada njegove prirode. To je more progutalo na tisuće onih, koji su sebe žrtvovali za domovinu. Progutalo je na tisuće onih, koji su došli na obalu Jonskoga Mora s namjerom, da se odmore, pa da nastave borbom za odbranu domovine, ali umjesto da nastave borbom, priroda im se smilovala i pružila im ono tiho lijepo more da se tu zauvijek odmore. Priroda je možda osjetila da su njihove patnje veće od ičijih; zato im je pružila zasluženu najljepšu grobnicu — tiho more. A ti naši najveći narodni mučenici, koji su svojom smrću udarili temeljac kamen Jugoslaviji, posvetili su svoju najljepšu plavu grobnicu, a svojim potomcima omogućili da se pod okriljem slave ujedine i budu ponosni Jugoslaveni. S tom idejom bili su kadri podnijeti sve žrtve, i postati tvorci Jugoslavije...

IV smučarske utakmice SSS. Od 26 do 28 februara vršile su se u Planici IV smučarske utakmice Saveza slovenskog Sokolstva. Nastupile su vrste iz SKJ, ČOS i Junaka. Uspesi su ovi: Članovi: 18 km: I SKJ 673-50 t., II ČOS 585 t.; smuk na 4 km: I ČOS 295-90 t., II SKJ 291-50 t., III Junak 185-90 t.; smuški likovi: I SKJ 282-11 t., II ČOS 274-05 t., III Junak 244-05 t.; skokovi: I SKJ 640-94 t., II ČOS 561-56 t.; Članice: 6 km: I ČOS 690 t., II SKJ 681 t.; smuk na 2 km: I SKJ 232-91 t., II ČOS 189-56 t.; smuški likovi: I SKJ 259-95 t., II ČOS 236-70 t. — Ukupan uspeh: **I mesto SKJ 3061-54 bod., II mesto ČOS 2832-77 bod., III mesto Junak 429-95 bod.** Ovom pobedom SKJ osvojio je prelazni pehar biv. ministra dra Hanžeka, koji je bio već dve godine kod ČOS.

Rumunjski kralj Karol i Soko. Rumunjski kralj Karol posetio je krajem oktobra i početkom novembra prošle godine Čehoslovačku te je u Pragu došao i u Tiršev dom. Češkoslovački »Sokolski vjestnik« pisao je tom zgodom: — Ako se možda ko čudi što je rumunjski kralj Karol došao u Tiršev dom, neka pomisli da je on došao da vidi jedno čudo što je našem narodu dalo samopouzdanje te on nije zapao u malodušnost; spremao se naprotiv telesno i duševno na veliko doba, što ga je proćicao Komenski i što su ga pripremali muževi iz našega narodnog probuđenja a srećno ostvarili u saglasnosti i uz saradnju celoga naroda Pretsednik Oslobođilac Masarik i njegov naslednik Beneš uz srećnu saradnju Štefanjkovu. Kralj Karol je došao da vidi ovu osnovu našega narodnog života.

Gnjurač u borbi s oktopodom. Jedan od najpoznatijih engleskih gnjurača, T. F. Milne, koji već četvrt stoleća vrši svoj opasni posao, izdao je knjigu svojih doživljaja. U toj knjizi opisuje među ostalim i borbu što ju je izdržao s jednom između najopasnijih morskih nemani, borbu s glavogonom, tako zvanim oktopodom. Taj glavogon mnogo je opasniji nego morski pas. Živi u Sredozemnom Moru pa i u našem Jadranu. Gnjurač često zabunom uđe u njegovu rupu ili stupi na životinju samu, jer ona vrebata tako nepomično da čovek

može misliti, stupiće na kakav greben. Pre nego se gnjurač snade, već ga uhvate njegovi strašni trakovi. Blizu Malte jednom se dogodilo da je oktopod uhvatio gnjurača u priličnoj pličini. Izvukli su ga na polje, ali neman ga nije pustila te su joj morali porezati trakove da su ga spasli.

Jeziv doživljaj desio se Milnu, kad je jednom kod Gibraltara gnjurao pod ratnu lađu da potraži oruđe što mu je palo s lađe u vodu. More je bilo čisto da je na dnu video kojih 10 m daleko. Tačno je razaznao svaku malenkost na pesku. Bilo je i nekoliko stena obraslih morskom travom. Među tim travama moralo se je nalaziti i njegovo oruđe. Najedanput je osetio da ga je nešto povuklo za noge. Misleći da se malo zapleo u užu, kojim je bio prevezan nije mario za to ni onda kad mu se nešto obmotalo oko nogu te mu ih stisnulo. Istom jak udarac po kacigi opomenuo ga je da se prevrnuo. Ogroman oktopod prikrao se za njim te ga je uhvatio svojim ručicama. Čim se maknuo, odmah je bio pritisak veći. Neman se digla s morskog dna te je pokušala da mu s udarcima razbije kacigu. Više nagonski nego s razborom gnjurač je u tom trenutku učinio jedino što je bilo na mestu. Zatvorio je vazdušni ventil te se nadio u nekakav balon. Tako mu se životinja nije mogla odviše pripiti na ruke i noge. Kaciga je bila na sreću odviše glatka a da bi ga neman mogla samo da uhvati. Gnjurač se sada trsio samo oko toga da dohvati svoj nož. A to nije bilo baš lako. Morao je da gleda da ne izgubi ravnotežu i da ne padne što bi značilo propast. Sav se uznojio, nešto od straha, nešto od napora. Radi odvišnog vazduha u gnjuračkom odelu zujalo mu je u ušima. Najposle mu je pošlo za rukom da izvadi nož, kojim je počeo svom snagom udarati po trakovima da ih se oslobodi. Ali životinja nije ni malo odustala. Tada se dogodilo ono čega se Milne najviše bojao, pa mu je ipak spaslo život. Pao je, ali je pao upravo na nezaštićeni, meki deo životinje. Jedino tamo je mogao nauditi gadnoj nemani i za čas joj je rignuo nož do korica u želudac te je rezao amo tamo po njezinom gadnom mesu. Nož se zarinuo tako duboko da ga nije mogao više izvaditi. Bio je spašen. Gvozdeni zagr-

ljaj oko njegova tela počeo je popuštati te je napokon sasvim prestao. Životinja je otpala tako reći sama od sebe od gnjurača te se odšunjala. Crknula je negde među stenama s gnjuračevim nožem u trbuhu. Milne je otvorio ventil te je stajao neko vreme u vodi kao vrtoglav. Odlanulo mu je istom onda, kad su ga izvukli iz mora.

Šuma kao gubilište ptica. Na malom otoku Isabel, nedaleko kalifornijske obale, nalazi se prašuma, koju do sada još nisu dobro istražili. Pre nekoliko vremena boravila je tamo znanstvena ekspedicija te je našla da je zemlja u unutrašnjosti prašume pokrivena ptičjim leševima; skoro zatim je ustanovljeno da je česta u ovoj prašumi tako isprepletana i zamotana da uhvati svaku pticu, koja zaluta onamo, kao što polip uhvati svoju žrtvu. Što se onda ptica više upinje da bi se izbacila iz tih lovki, to dublje zagazi među njih dok od iznurenosti i gladi ne uginge. Naučnjaci su za vreme nekoliko sati mogli da vide na tuceta takvih malih tragedija.

Za šalu

Opomena. Otac je išao sa svojim sinčićem kroz selo. Stali su kod jedne velike jabuke. Otac je promatrao lepo, prezrelo voće. — »Sada bi ga valjalo pobrati,« reče stručnjački. — Sin prošapta: »Nemoj sada, tata, seljak gleda amo!«

Istina. Otac pozove sina na odgovornost. »Jesi li jeo orahe?« — Mališan šuti. — »Ako kažeš istinu, neću te kazniti.« — »Jesam jeo, tatic!« — »A čime si ih razbijao?« — »S tvojim zlatnim satom, tatic!«

Smešenjak. »A, vi ste to, dragi moj doktore! Kad sam vas video kako ste onako išli preko trga, mislio sam da ste vaš gospodin brat, onda sam opet mislio, da ste vi to sami, a sada ipak vidim da ste vi vaš brat.«

Nesrećnik. Sudac: »Vi ste kazali konobaru da ste hteli ići po novac da platite što ste pojeli i popili. Zašto se niste vratili u gostionicu.« — »Bio sam uhvaćen kad sam hteo da pribavim novac...«

Isprika. Sudac: »Kako vam je moglo pasti na um da ukradete točak na groblju?« — Optuženik: »Mislio sam da je vlasnik umro.«

Uzgoj. Ministar prosvete obide osnovnu školu na selu. Učitelj za njega ni malo ne haje nego sedi i dalje sa šeširom na glavi. Kada učenici izadu iz razreda, kaže učitelj: »Oprostite, gospodine ministre, što sim bio neučtiv. Kad bi, naime, moji bavlavci videli da je neko iznad mene, ko bi onda s njima izišao na kraj!«

Nadmašio ga. Mijo vodi kroz grad svoga prijatelja iz Amerike. Amerikanac nije ničim zadovoljan. Ništa mu nije dovoljno veliko i lepo. U Americi je sve veće i lepše. Mijo se ljuti. Najposle odvede svoga prijatelja pred jednu veliku zgradu. »Šta kažeš za ovu zgradu?«, upita. — »Oh,« odvrati on prezirno, »u Nju Jorku imamo na stotine takvih kuća!« — »Verujem,« nasmeje se Mijo skromno, »za naš je grad dovoljna jedna ludnica!«

Sve gore. »Šta je to s tobom, bukvane jedan, ti si svaki dan gori! Sada si već zadnji u razredu, a do sada si bio barem predzadnji!« »Šta mogu ja, dragi tata, što se zadnji razboleo.«

Na ispitu. Medicinar sedi na ispitu. Profesor mu reče: »Jedan bolesnik ima skraćenu nogu; radi toga hramlje. Šta biste vi učinili u takvom slučaju?« — Student posle kratkog razmišljanja: »I ja bih hramao, gospodine profesore.«

Rakovi. Gost: »Konobaru, ovaj rak ima samo jedne oštrice!« — Konobar: »Jeste, druge je izgubio u boju!« — Gost: »Zbilja, onda mi donesite pobjednika!«

Pred sudom. Sudac: »Vi ste mu dakle naperili revolver na čelo?... Jeste... i šta ste načini onda?« — »Jeste, onda sam ga zaklinjao neka mi za Boga udeli malen dar.«

Na sudu. Sudac: »Jedva smo vas pustili iz zatvora, i vi ste opet provalili na tako vanredno smeoni i neobično vešti način.« — Provalnik: »Vidite, gospodine suče, vi me možete zatvoriti, ali moje znanje mi ne možete uzeti.«

Neuljudnost. Gost: »Ovaj komad mesa tako je tvrd i žilav da nikako ne mogu da ga jedem!« — Konobar: »Zbilja, onda se morate žaliti kod samoga vola.« — Gost: »Dobro! Zovite mi gostioničara!«

Nije čudo! »Ti, čini mi se, nisi baš najboljeg zdravlja!« — »Nije čudo, danas sam posle šest meseci prvi put izišao!« — »Šta kažeš! Pa što ti je falilo?« — »20.000 dinara u blagajni!«

Rešenja iz 2 broja »Sokolića«

Križaljka (I): Vodoravno: 1) Banat — vir, 2) Alem — ovca, 3) Kat — idiot, 4) As — obara — s, 5) R — ikona — li, 6) Viena — mir, 7) Imra — loja, 8) Set — tarak. — Uspravno: 1) Bakar — Vis, 2) Alasi — ime, 3) Neto — ker (pseto — a ne pet sto!) — t, 4) Ami — bon — at, 5) Po — dan — ala, 6) V — vir — amor, 7) Ico — Alija, 8) Rat — sirak.

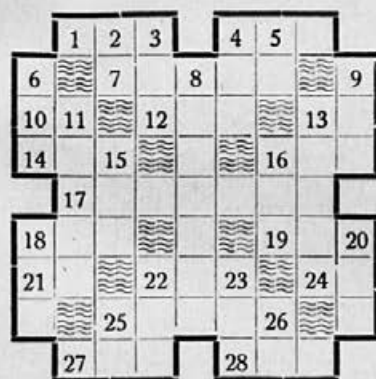
Križaljka (II): Uspravno i vodoravno: 1) Verige — ris, 2) Elida — vaga, 3) Rila — sapet, 4) Ida — veran — p, 5) Ga — sedev — ko, 6) E — Vareš — kip, 7) Rapav — kapa, 8) Igen — kipar, 9) Sat — popara.

Zagonetne adrese: 1) Bankovni direktor, 2) Kapetan bojnog broda, 3) Hotelska sobarica.

Zagonetna posetnica: Školski nadzornik kao profesija i »Školski nadzornik«, komedija Koste Trifkovića...

Križanka

(Vladimir Puc)

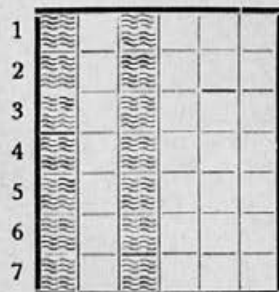

Vodoravno: 1. obrtnik, 4. neresnica, 7. obisk, 10. od morja obdan del zemlje, 12. miza (srbohrv.), 13. kratica za konjsko silo, 14. mesto v Bolgariji blizu naše meje, 16. papiga, 17. je »Narodna prosveta«, 18. jadranski otok, 19. rimski pozdrav, 21. os. zaimек, 22. reka v zetski ban., 24. vzklik, 25. postavlja peči, 27. moško ime, 28. povzroči nenadno smrt.

Navpično: 2. pesnitev, 3. del, 4. moško ime, 5. arabski konj, 6. mizno pogrinjalo, 8. gora v Kamniških alpah, 9. žuželka, 11. vas pri Domžalah, 13. domača žival, 15. os. zaimек, 16. turški gospodar, 18. domača žival, 20. prva žena, 22. zmrzla voda, 23. poljska cvetica, 25. grška črka, 26. zem. znak za radij.

Ispunjalica: dva književnika

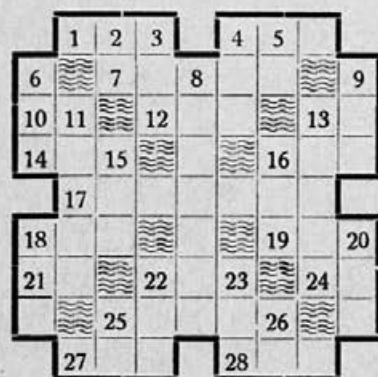
(Slavo Svoboda, Kotor)

Vodoravno od slogova: či, ci, du, ja, ko, li, ljen, ma, mi, na, o, o, ran, ri, sak, sti, to, ti, to, vo, treba sastaviti sledeće reči: 1) Mesto u Srbiji gde je Miloš Obrenović proglasio ustanak na Turke; 2) Ogavan, nesnosan; 3) Zanatlje; 4) Stiskanje; 5) Curiti, kapati; 6) Zavoljen, koji je postao mio; 7) Snaga (č = é). Dva uspravno osenjena reda daju dva književnika: prvi ruski Lav Nikolajevič (»Uskrsnuće«), drugi hrvatski Eugen (»Olga i Lina«).

Križanka

(Vladimir Puc)

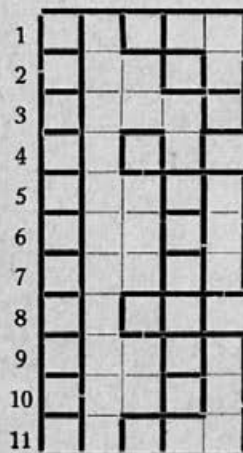

Vodoravno: 1. veznik, 4. predlog, 7. za-
čimba, 10. veznik, 12. kesanje, 13. oblika gl. biti,
14. glas, 16. os. zaimek, 17. mesto ob Dravi, 18.
stara mera, 19. gora pri Poljčanah, 21. veznik,
22. jadranski otok, 24. predlog, 25. naš denar,
27. log, 28. reka v Rusiji.

Navpično: 2. pesnitev, 3. določen čas, 4.
žival, 5. zlato (frc.), 6. jadranski otok, 8. ptica,
ki ima velik kljun, 9. prometno sredstvo, 11. grad
na Gorenjskem, 13. plemič, 15. plod, 16. sveto-
pisemska oseba, 18. svatovščina, 20. pijača, 22.
ime mnogih papežev, 23. kača, 25. veznik, 26.
grška črka.

Ispunjalka

Sastavio: Boris D. Petek, Tivat

II

Samo vodoravno: 1) Ime Crnojevića, ili našeg jednog
kneza; 2) U svako doba (ijek.); 3) Prezime ruskog pisca
(»Taras Buljba«); 4) Planina u Rusiji; 5) Kida drva (ijek.);
6) Vrpca; 7) Rečna riba; 8) Napoleonov otok; 9) Nikamo;
10) Čuveni crnac, američki trkač, trostruki svetski rekorder;
11) Naša nov. agencija. Okomito od I—II slavni hrvatski
književnik, a u osenčenim poljima njegovo delo.

Skrivačica

(Slavo Svoboda, Kotor)

Udav — mirovati — misliti — dobar — monitor — videti — navala.

Oduzmi od svake reči jedan slog, a ti slogovi čitani redom kako su napisane
reči daju sokolsko geslo.